

त्वरि स्त्री त्वर-बेगे भावे इत् । त्वरायां हेमचन्द्रकोषः ।
त्वरित न० त्वर-कृ । शीघ्रे । २तद्वति लि० । “पथोऽभि-
सृञ्च स्वरितं चमचराः माघः “त्वरितगतिर्जयुवतिः”
हन्दीम० । श्देधीभेदे स्त्री “अथाभिधास्ये त्वरितां
त्वरितं फलदायिनीम्” इत्युपक्रमे तन्त्रसा० तज्जानादिक-
सक्तं दृश्यम् ।

त्वरितक पु० त्वरितं कायति प्रकाशते जायते कै-क ।
व्रीहिभेदे (तोरी) कृष्णव्रीहीत्याद्युपक्रमे “त्वरितक-
कुक्कुटाण्डकेत्यादि” सुशु० ।

त्वरितगति स्त्री “त्वरितगतिश्च नजनगैः” ह० म० उक्ते
दशाक्षरपादके वर्णवृत्तभेदे । [वचसि अमरः ।

त्वरितोदित न० त्वरितमुदितम् । शीघ्रोच्चारिते निरक्षे
त्वलंग पु० जलगत-पृथो० । जलसर्पे पारस्करनि० ।

त्वष्टृ लि० त्वष्ट-तनूकरणे कृत् । तनूकृते तदृशब्दार्थे अमरः

त्वष्टि पु० “मत्सृष्टातो निष्पादानां त्वष्टिस्त्रायोगेवस्य च”
मनूक्ते सङ्कीर्णजातिभेदे ।

त्वष्टीमती स्त्री त्वष्टा तदनुग्रहोऽस्त्यस्याः सतृप् पृथो० ।
त्वष्टुरनुग्रहोमेतायां स्त्रियाम् “स्त्रीपुरुषमिदुनरूपाणां
पशुमनुप्रादीनः शरीरनिर्माता त्वष्टा तथा च अग्न्यु-
पस्थानप्र० च्रूयते “यावच्छो वै रेतसः सित्तस्य त्वष्टा
रूपाणि विकरोति तावच्छो वै तत् प्रजायते” तादृशस्य
त्वष्टुरनुग्रहोमेता” भा० ।

त्वष्टृ पु० त्वष्ट-हृच् । “एकादशस्तथा त्वष्टा द्वादशो
विष्णु रुचयते” भा० व्या० ६५ अ० उक्ते । द्वादशादित्य-
मध्ये । आदित्यभेदे । “निर्मिते अक्षिणी त्वष्टा लोक-
पाक्षोऽविशत् विभोः । चक्षुषांश्चैव रूपाणां प्रतिपत्ति-
र्यतो नृणाम्” भाग० ११६१४ श्लो० । उक्तेस्तस्य मेलोपकार-
कतया मेलोपिडाहत्वम् । २देवगित्तिभेदे अमरः “विश्वकर्मा
च त्वष्टा च चक्राते ह्यायुधं वज्रं” हरिवं० ११८ अ० ।
“आहूये विश्वकर्माणमहं त्वष्टारमेव च” रामा०
भा० ८१ स० । “त्वष्टा तथैवोर्जितविश्वकर्मा” हरिवं०
२४१ अ० इत्यादिषु तयोर्भेदेन निर्देशात् न पठ्या-
यता । ३ तद्देववाक्ये चित्तानक्षत्रे । ४ सृष्टधरे
तत्तत्के वर्णसङ्करभेदे च । ५ तज्जणकतेरि लि० स्त्रियां
क्रीप् । ६ पशुमनुप्रादीनां गर्भात्तः स्वरितोऽपविचारकारके
देवभेदे त्वष्टीमतीशब्दे दृश्यम् ।

त्वष्टृमत् लि० त्वष्टृ+अप्सुर्थे सतृप् । वीर्याधिष्ठातृदेवभेदयुक्ते
“त्वष्टृमत्तत्वा वपेन” यजु० १७।२० । “त्वष्टा रेतस्वामि-

ष्ठाता तत्त्वहिताः । मैथुनार्थोपसर्गं वीर्याधिष्ठाता-
मेचितोऽत एतद्युताः” वेददी० ।

त्वाम्कामा स्त्री त्वां कामयते कम-णिङ् कश्च भेदे द्विती-
यायाः न लुक् । त्वामभिलषन्त्याम् । “अग्ने ! त्वांका-
मया गिरा” ऋ० ८।१।७। लोके तु त्वत्काम इत्येव ।

त्वायु लि० त्वामात्मन इच्छति कश्च युष्मदस्मदादेशे क्वाप्-
न्दसि” पा० उ । आत्मनः त्वां मयमाने । “सुता
इमे त्वायवः” ऋ० १।१।४ ।

त्वावत् लि० तवेव दर्शनमस्य युष्मद्+वत्तृप्प्रकरणे “युष्मद्-
अङ्ग्रां हन्द्सि सादृश्ये उपसंख्यानम्” उक्तेः सादृश्ये
वत्तृप् त्वादेशः “आ सर्वनाम्नः” पा० आ । त्वत्सदृशे
“आ य त्वावान् त्वानाम्” ऋ० १।२०।१४ ।

त्वावसु पु० त्वं बहुव्यापकोऽस्य त्वादेशः भेदे पृथो० आ ।
तया व्याप्ते । लोके तु त्वद्वसुः इत्येव ।

त्वाष्टी स्त्री दुर्गायाम् । “तृप्तृष्टौ ऋतो धातृस्तस्य तृष्टी-
निपातने । सृजत्येषा प्रजास्तृष्टी त्वाष्टी तेन प्रकी-
र्तिता” देवीपु० ४५ अ० ।

त्वाष्टृ लि० त्वष्टा देवता अस्य अण् । त्वष्टृ देवताके । आन्यादौ
२चित्तानक्षत्रे स्त्री । त्वष्टुः आदित्यभेदस्य कपत्यम् अण् ।
२यिष्वक्भेदे षट्त्वासुरे च । “त्वाष्टस्य चिद्विष्वक्पस्य गोना-
माचक्राणः त्रीणि शीर्षांपरायकं” ऋ० १०।८।८ । “विष्वक्प-
स्य मा पूजा त्वष्टा च सविता तथा” इत्युपक्रमे विष्वक्पदादीनां
वंशमभिधाय । “त्वष्टुर्देव्याभवत् भाव्या रोचना नाम
कन्यका । सन्निवेशस्तयोर्जज्ञे विश्वरूपस्य वीर्यवान् ।
तं वज्रिरे सुरगणाः स्वस्तीयं द्विषतामपि” भाग० ६।६ अ०
११ श्लो० इति विश्वरूपोत्पत्तिकथा । इत्यासुरोत्पत्तिकथा च
“हृत्पुत्रस्तत्त्वष्टा जुहावेन्द्राय शतवे । इन्द्रशत्रो !
विवर्द्धस्व मा चिरं जहि विद्विषम्” इत्युपक्रमे तदुत्-
पत्तिप्रपञ्चार्थं “येनाहता इमे लोकास्तमसा त्वाष्टृम-
र्तिना । स वै हत इति प्रोक्तः पापः परमदारुणः”
भाग० ६।८ अ० दृश्यम् । त्वष्टुः स्वप्नपत्यम् अण् ङीप् ।
संज्ञानामनि षष्ठ्यर्थपत्यं स्त्री शब्दरत्ना० । व्यायान्दे
२८८५ पृ० दृश्यम् । ५ लुङ्प्रत्यये त्रिका० । इषामभेदे ।
“इन्द्रो हताह्विभ्यर्हं माविशत् तं त्वाष्ट्रेऽग्नवन् जन-
यामेति तमेतैः सामभिरजनयन्” पञ्चमीश्रवा० ।

त्विष दीप्तौ स्वा० उभ० अक० अणिट् । त्विषति ते । अत्वि-
षत् अत्विषत । तित्वेष तित्वषे । त्विषीष्ट । “लोजस्त-
दस्य तित्विषे” ऋ० ८।६।५ । “समचक्रन् हजनाति